

HET NOODGELD VAN OOSTENDE IN 1914

door W. MAJOR

Tijdens de Eerste Wereldoorlog drukte de stad Oostende noodgeld voor een totaal bedrag van 15.798.069 frank.

Na Gent, die met een uitgifte van 46.522.699 frank werkelijk de kroon spande, mag Oostende de eer opeisen in België het meest een beroep te hebben gedaan op de drukpers om haar toenmalige nijpende financiële problemen op te lossen. Sommigen, die voor het eerst vernemen dat onze stad zestig jaar geleden geld liet drukken om haar kastekorten aan te vullen, zullen zich misschien afvragen waarom onze huidige Schepenen voor Financiën niet op dezelfde eenvoudige wijze hun jaarlijkse deficits aanzuiveren. Helaas, niet alleen zou niemand dit geld lang betrouwen of er een geldige koers voor aanvaarden, maar vooral zou de stad zich dan een recht toeëigenen, dat zij geenszins bezit. Immers het emissierecht behoort uitsluitend toe aan de Staat en aan het Emissie Instituut. Het drukken van geld voor eigen rekening door de gemeente was en is nog steeds een strafbaar feit. En toch geschiedde twaalf lustra geleden dergelijke uitgifte in 483 plaatsen. Hoe is dit te verklaren?

Onmiddellijk na de Duitse aanval op België vaardigden de regering en het parlement de nodige maatregelen uit om het bestuur en het openbaar leven van ons land te waarborgen. Zelfs indien Duitse troepen erin zouden slagen om gans ons grondgebied te overrompelen en bezetten en de regering en de Koning dus zouden moeten uitwijken, dan nog moest het openbaar leven in ons land kunnen verzekerd worden.

Op die rampzalige 4 augustus 1914 kwam daarom de wet in voege, die bepaalde dat bij afwezigheid van de regering en van de provincie-gouverneurs hun machten automatisch overgenomen werden door de Provinciale Raden en door de Bestendige Deputaties. Bovendien kregen de gemeenteraden de macht om na goedkeuring door de Provinciale Raden of bij ontstentenis ervan door de Bestendige Deputaties, besluiten te nemen die in normale omstandigheden wettelijk de goedkeuring vereisten van de Koning of van de gouverneur.

Toen de Duitsers de bezetting organiseerden, proclameerden zij de voorschriften van de wet op de overdracht der machten ongeldig. Dit gebeurde officieel op 3 december 1914 door een verordening uitgaande van de gouverneur-generaal voor België von Bissing. Door dit decreet hevelde hij de bestuursmacht van de gouverneurs over naar de militaire provincie-gouverneurs en plaatste hij de Bestendige Deputatie onder het voorzitterschap van een Duitse « Zivilverwaltung » met veto-recht. Aldus wilden de Duitsers door de instandhouding van de Bestendige Deputaties de schijn ophouden, dat de beslissingen genomen werden door een door het volk zelf gekozen

burgerlijk bestuur. Maar spoedig zou evenwel blijken dat deze bestuursorganen uitsluitend bleven bestaan om de maandelijks opgeëiste oorlogsschatting van 40 miljoen te bekrachtigen waarmede de gouverneur-generaal voor België krachtens zijn order van 10 december 1914 de bevolking zou belasten.

Na deze bestudeerde en schijnbaar grondige machtsovername meenden de bezetters dan ook het bestuur van ons land stevig in handen te hebben en te kunnen houden. Maar de Duitsers hebben nooit echt de historisch gegroeide en diep ingewortelde gemeentegeest van ons volk volkomen begrepen. Daar waar zij meenden ook de gemeentebesturen aan banden te hebben gelegd, behielden deze, dank zij de artikels 31 en 108 van de Belgische Grondwet en artikel 75 van de Gemeentewet een praktisch onbeperkte bevoegdheid om alle daden van plaatselijke noodzaak te stellen, indien deze niet het algemeen belang hinderden. De enige moeilijkheid om hun bestuurlijke beslissingen onbedreigd uit te kunnen voeren, school uitsluitend in het beruchte veto-recht van de plaatselijke bevelhebber.

Maar meestal begreep deze militair heel weinig van de hem voorgelegde bestuurlijke maatregelen; laat staan dat hij de soms zeer ver strekkende gevolgen van zijn goedkeuringen zou hebben kunnen voorzien.

Wie zelf Belg is, weet bovendien hoe in dergelijke benarde tijden de typisch Belgische eigenschap van passief verzet en ontduiking tegen de vreemde overheerser snel tot volle ontplooiing komt. Met een door eeuwenlange beoefende vaardigheid wisten de gemeentebesturen vanwege de nochtans grimmige en wantrouwige bezetter, met banale verslagen en uiterst beknopte en vage bundels, de toestemming te bekomen voor daden, die normaal en onvermijdelijk op een onwrikbaar Duits veto zouden zijn gestrand. Het was meestal pas achteraf dat de commandant de volledige draagwijdte van zijn toegevingen beseftte, maar toen was het kwaad reeds geschied. Toen de Duitsers hun vergissingen met allerhande verordeningen en bevelen weer wilden goedmaken, was het nijpend probleem meestal reeds lang opgelost en stond de Duitse overheid voor het zoveelste voldongen feit. Dit was eveneens het geval met de uitgifte van het stedelijk noodgeld.

Toen de gemeentelijke overheden, gedwongen door de omstandigheden, het voorstel tot uitgifte van kasbons formuleerden, om aldus zagezegd vlotter aan de opeisingen van de bezettende macht te kunnen voldoen, zagen de militaire provincie-gouverneurs hier alleen een fantastisch praktisch middel om veel gemakkelijker de opgeëiste goederen te kunnen verkrijgen voor het zich in België installerende bezettingsleger. Toen zij achteraf evenwel de fantastische omvang van de operatie en zijn gevolgen op nationaal vlak beseften, probeerden zij de vloed aan noodgelduitgiften in te dijken met de verordening van 27 september 1915, die deze emissies in het vervolg enigszins zou moeten reglementeren. Na het opheffen van het bankmoratorium eind 1915, begin 1916 door de Duitse overheid, kwamen de 3 volgende voorwaarden de uitgiften van het noodgeld regulariseren:

1. zij moesten het voorwerp uitmaken van een voorafgaandelijke toestemming, alsof het een lening betrof;
2. de gemeenten mochten er maar hun toevlucht toe nemen bij gebrek aan andere middelen om hun verbintenissen na te leven;
3. het maximum bedrag van de uitgifte moest vooraf worden bepaald.

Voor de meeste gemeenten kwamen deze beperkende maatregelen echter slechts nadat de noodzakelijkheid van uitgifte zich niet langer opdrong.

Wij moeten hierbij echter toch ook nog een onderscheid maken tussen het landsgedeelte dat onder het beheer lag van het Generaal Gouvernement, en het beruchte Etappen Gebied (vooral Oost- en West-Vlaanderen). Na het oprichten van een afdeling voor de uitgifte van bankbiljetten door de Société Générale was het de gemeenten strikt verboden zonder toelating kasbons uit te geven. Een afwijking hierop werd slechts zelden toegestaan door het Generaal Gouvernement. In het Etappen Gebied daarentegen werden deze uitgiften niet zo drastisch beperkt en het was er niet zo moeilijk om dekkingskapitalen te vinden vrij van intrest.

Dit verklaart dan ook waarom vooral in beide Vlaanderen het bedrag der uitgiften zo hoop opliep in verschillende grote steden (vb. Brugge : 8.800.000 frank ; Menen : 3.163.000 frank ; Kortrijk : 2.800.000 frank). Hoe komt het nu dat Oostende tot die enorme uitgifte van 15.798.069 frank besloot ?

De oorlog beroofde onze dierbare stad van zijn voornaamste bron van inkomsten, nl. het toerisme. Wij bevonden ons inderdaad slechts op 17 km van het gestabiliseerde front. Bovendien blokkeerde het op 4 augustus door de regering uitgevaardigde bankmoratorium alle deposito's, zodat noch de financiële instellingen, noch het stadsbestuur, noch particulieren geld konden lenen of van hun bankrekening afnemen. Gedurende de vreselijke oorlogsjaren diende onze stad nochtans het hoofd te bieden aan een ongehoorlijk groot aantal bijzondere uitgaven. Zo moest het stadsbestuur lazaretten inrichten voor de stroom gekwetsten, onthaalcentra stichten voor de talrijke vluchtelingen en geteisterden, pensioenen, soldij, werklozensteun, wedden en lonen uitbetalen, de schade aan wegen en openbare gebouwen herstellen, de opgeëiste goederen aankopen en leveren, de opgelegde openbare werken, zoals de aanleg van een vliegveld, uitvoeren, de vergoedingen uitkeren voor de inkwartiering van de Duitse soldaten bij de burgers, de ontelbare boeten betalen, die bij de minste overtreding van de talrijke en willekeurige verordeningen aan de stad werden opgelegd, enz...

Voor een stad zoals Oostende, brutaal uit haar « belle époque » gesleurd, en door de Duitsers tot de rang van garnizoenstad voor de zegevierende « Kaiserliche Marine » vernederd, betekenden vooral de laatste aangehaalde lasten een ware aderlating voor de stadskas. Het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat het stadsbestuur zich gedwongen zag onder dergelijke omstandigheden herhaaldelijk over te gaan tot steeds nieuwe en belangrijker emissies van noodgeld.

Reeds op 24 oktober 1914, dit is amper 9 dagen na het bezetten van de stad, verklaarde Schepen De Vriese dat de stadskas onmogelijk de buitengewone uitgaven van de administratie en de steeds maar hoger oplopende kosten te wijten aan de bezetting door de Duitse troepen zou kunnen betalen. Ziehier de tekst van het verslag van de gemeenteraadszitting van 24 oktober 1914 (N° 11 - p. 677) :

« M. l'Echevin Devriese : La guerre étant venue brusquement interrompre les opérations de l'emprunt de 5.000.000 fr. que la ville venait de conclure, il n'a pas été possible d'obtenir plus de 200.000 fr. à valoir sur cet emprunt. D'autre part, la plus grande partie des rentrées et des recettes,

pour ne pas dire toutes, sont rendues pratiquement impossible à réaliser. Il résulte de cette situation que la ville aura les plus grandes difficultés à faire face aux dépenses courantes de l'administration et aux frais extraordinaires, probablement très élevées, qui seront occasionnés par l'occupation des troupes ennemies.

Il importe donc d'aviser au moyen de se procurer immédiatement un emprunt en banque en Angleterre par exemple, soit par la création de billets ou bons de caisse.

Après discussion, d'où il ressort que la création de billets semble en tous points devoir être préférée à toute autre solution, le Conseil donne plein pouvoir au Collège échevinal pour prendre les mesures que celui-ci jugera les plus efficaces aux difficultés. »

Zoals U merkt stelde hij toen voor, hetzij in Engeland bij een bank een lening aan te vragen, hetzij kasbons of noodgeld te vervaardigen en uit te geven.

Na een langdurig debat besloot de Gemeenteraad aan het Schepencollege de toelating te verlenen om kasbons van 1, 5 en 20 fr. aan te maken. Deze kasbons dienden echter duidelijk leesbaar de vervalddag 31 maart 1915 te dragen (niemand vermoedde toen dat de oorlog vier oneindig lange jaren zou aanslepen). Ziehier de officiële tekst die toen werd gepubliceerd en die deze uitgifte aankondigde (Séance du 8 décembre 1914 : Bulletin communal, p. 733) :

Ostende, le 7 décembre 1914.

Messieurs,

Le 24 octobre dernier, le Collège ayant communiqué en séance du Conseil communal que la Ville ne disposant pas des ressources financières nécessaires, tant pour les dépenses ordinaires que pour paiement partiel des réquisitions de l'armée d'occupation, le Conseil donna plein pouvoir au Collège pour prendre toutes les mesures qu'il jugerait efficaces pour parer aux difficultés présentes.

A la suite de cette réunion, le Collège décida d'émettre des bons de caisse de un, cinq et vingt francs, remboursables le 31 mars 1915. Il s'adressa à cet effet à la Société coopérative « Imprimerie Lithographie de la Cour » d'Ostende où sous le contrôle et la surveillance de la ville furent imprimés

100.000 bons de un franc	100.000 fr.
100.000 bons de cinq francs	500.000 fr.
35.000 bons de vingt francs	700.000 fr.
	1.300.000 fr.

Par le Collège :

Le Secrétaire,
Fr. Thoné.

Le Bourgmestre,
A. Liebaert.

Zoals U kunt lezen geschiedde de druk in de coöperatieve maatschappij « Imprimerie Lithographie de la Cour » en onder het waakzaam oog van een aangestelde deurwaarder.

In werkelijkheid drukte men toen voor een totaal bedrag van 2.334.538 frank verdeeld over :

86.749 briefjes van 20 fr.	1.734.980 fr.
100.000 briefjes van 5 fr.	500.000 fr.
99.558 briefjes van 1 fr.	99.558 fr.

Een gedeelte van dit enorme bedrag werd kort na uitgifte uit de circulatie genomen, zodat er in feite voor een som van 1.779.234 frank in omloop bleef. Hiervan werden van elke waarde 15 exemplaren door de « kommandantur » opgeëist als specimen.

Op 4 december 1914 had Burgemeester A. Liebaert volgend bericht in de stad laten uithangen :

BELANGRIJK BERICHT

Om de handelsverrichtingen te vergemakkelijken en ten einde gedeeltelijk in de betaling te kunnen voorzien van de requisities van het bezettingsleger, heeft de stad kasbons van 1, 5 en 20 frank uitgegeven betaalbaar op 31 Maart 1915.

Daar de uitbetaling dezer bons in allen gevalle verzekerd is, moeten zij voor hunne nominale waarde aanveerd worden en kunnen zij geen aanleiding geven tot spekulering, onder straf van de toepassing van het artikel 311 van het strafwetboek.

De namaking van die bons, alsmede hunne uitgave of poging tot uitgave, worden gestraft met de volgende straffen voorzien door het strafwetboek :

Art. 175. — Degenen, die de titels door de gemeenten uitgegeven, ten welken titel ook, zullen nagemaakt of vervalscht hebben, zullen gestraft worden met 10 tot 15 jaar dwangarbeid, indien de uitgave in België is gedaan, en met de opsluiting, indien de uitgave in den vreemde plaats had.

Art. 176. — Zullen als vervalschers gestraft worden degenen die, in overeenkomst met dezelve, zullen deelgenomen hebben aan de uitgave of aan de poging tot uitgave van deze titels.

Art. 177. — Wiedanig, zonder zich plichtig gemaakt te hebben aan de uitgave voorzien in het voorgaande artikel, zich met voorafgaande kennis deze nagemaakte of vervalschte titels zal aangeschaft hebben, en ze zal uitgegeven of getracht hebben uit te geven, zal gestraft worden met eene gevangzitting van één tot vijf jaren.

Art. 178. — Degene die deze nagemaakte of vervalschte titels weer in omloop zal gebracht hebben, na derzelver gebreken te hebben erkend of doen erkennen, zal gestraft worden met eene gevangzitting van eene maand tot één jaar en eene boet van vijftig tot duizend frank.

Oostende, den 4 December 1914.

De Burgemeester,
A. LIEBAERT.

Uit deze tekst kan men afleiden waarom door de gemeente tot de uitgifte van kasbons werd besloten. Tevens blijkt hier duidelijk dat de gemeenteraadsleden zeer bevreesd waren voor vervalsing van het door hen uitgegeven geld. Later is evenwel gebleken dat deze vrees ongegrond was. Op een bedrag van 5.200.000 fr. in briefjes van 20 frank heeft de kassier er in 1919 slechts één gevonden waarvan de bezitter zelf een nummer had aangebracht op een vermoedelijk uit de drukkerij ontvreemd briefje en nog twee briefjes die viermaal waren geannuleerd. Vermoedelijk betrof het hier enkele van de 15 exemplaren, die door de kommandantur waren opgeëist om als specimen te dienen.

Onmiddellijk na de bekendmaking van de uitgifte verzochten omliggende gemeenten om van Oostende een lening te bekomen onder vorm van de uitgegeven kasbons. Voor de zeer kleine hoeveelheid biljetten die zij dringend nodig hadden, liepen de drukkosten te hoog op en daarom vroegen zij in feite om het Oostends geld ook bij hen te mogen gebruiken. Zo kreeg Middelkerke reeds op 30 november een som van 50.000 frank in leen en op 15 december 1914 bekwam de gemeente Bredene 25.000 frank in briefjes van 1, 5 en 20 frank.

Ziehier een uittreksel uit het verslag van de openbare zitting van de Gemeenteraad van Middelkerke, gehouden op 30 november 1914 :

« Om drie ure en half van den namiddag wordt de zitting geopend onder het voorzitterschap van den heer Burgemeester.

De Gemeenteraad,

Bijeengeroepen navolgens de voorschriften van de artikels 62 en 63 der gemeentewet, in voldoende getal in openbare zitting ten gemeentehuize vergaderd,

Aanhoort de lezing van het verslag der lesteledene zitting, hetwelk met algemeene stemmen wordt goedgekeurd.

Gaat over tot de beraming van :

De eerste zaak der dagorde : Tijdelijke leening.

Overwegende, dat het grondgebied der gemeente Middelkerke door de Duitsche troepen sedert 16 October 1914 is bezet geworden ;

Overwegende, dat om gestand te doen zoowel aan de gewone bestuurskosten der gemeente, als aan de uitbetaling der opeischingen van het bezetingsleger en van de militievergoedingen het noodig is zich inkomsten te verschaffen ;

Overwegende, dat de gemeente zich tegenwoordiglijk niet kan wenden tot bijzondere of openbare Kredietinrichtingen voor het aangaan eener leening voor dewelke zij ten andere thans de noodige bestuurlijke toelatingen niet zou kunnen bekomen ;

Om deze redenen :

Keurt goed de volgende overeenkomst aan te gaan tusschen de stad Oostende en de gemeente Middelkerke :

« De stad Oostende stelt ter beschikking der gemeente Middelkerke voor vijftig duizend frank Kasbons der stad Oostende van één, vijf en van twintig frank, terugbetaalbaar den 31 Maart 1915. Gevolgelyk zal de gemeente Middelkerke den 30 Maart 1915 in handen van de gemeenteontvanger der stad Oostende, in geld hebbende wettige koers in België, de som van vijftig duizend frank storten vermeerderd met deze van honderd vijftig frank als aandeel in de kosten van uitgifte dezer Kasbons, ten einde de bons door haar ontvangen, uit te keeren. Indien op deze dagteekening van 31 Maart 1915, ten gevolge van buitengewone omstandigheden, of voor alle andere redens de stad Oostende besliste de terugbetaling harer Kasbons tot eenen lateren datum te verlengen, zal de storting van de som van vijftig duizend frank door de gemeente Middelkerke aan de stad Oostende insgelijks tot deze nieuwe dagteekening mogen uitgesteld worden, ten genoegen der gemeente Middelkerke. In geval zij van deze gelegenheid zou gebruik maken

en zoo de stad Oostende eenen intrest voor de vernieuwing harer bons moest toestemmen, is het wel verstaan dat de gemeente Middelkerke denzelfden last zou dragen.

Beslist gevolgelyk ter kennis te brengen van het publiek dat de Kasbons der stad Oostende van één, vijf en van twintig frank, terugbetaalbaar op 31 Maart 1915, regelmatigen koers in de gemeente Middelkerke zullen hebben en in betaling moeten aanveerd worden voor de volle waarde die er op is aangeduid. »

*
**

In de daarop volgende maanden werden aan de hieronder genoemde gemeenten dezelfde leningen toegestaan door het gemeentebestuur van Oostende :

— op 12 januari 1915 aan Gistel	50.000,—
— op 12 januari 1915 aan Zandvoorde	15.000,—
— op 12 januari 1915 aan Steene	25.000,—
— op 22 februari 1915 aan Klemskerke	25.000,—
— op 6 maart 1915 aan Snaaskerke	10.000,—

Ondertussen was reeds in een gemeenteraadszitting gehouden op 22 februari 1915 besloten een tweede uitgifte van kasbons te doen voor een totaal bedrag van 3.083.700 frank, verdeeld over biljetten van één, vijf, twintig en van honderd frank.

Later zouden dan nog leningen toegestaan worden :

— op 12 april 1915 aan Wenduine	5.000,—
— op 16 april 1915 aan Vlissegem	8.000,—
— op 21 april 1915 aan Stalhille	10.000,—
— op 22 april 1915 aan Bredene	25.000,—
— op 8 juni 1915 aan Stene	25.000,—

Tijdens zijn eerste lening aan Oostende had Stene besloten aanplakbiljetten uit te hangen, waarin gemeld werd dat de inwoners verplicht waren om dit Oostends geld als een geldig betaalmiddel te aanvaarden. Toen de Gouverneur dit vernam, gaf het aanleiding tot de volgende brief, die heel duidelijk weergeeft hoe voorzichtig de gemeentebesturen moesten schipperen om hun willetje erdoor te krijgen (Bulletin communal, p. 31 : séance du 22 février 1915) :

Bruges, le 22 février 1915.

A l'Administration communale d'Ostende.

Messieurs,

Il résulte de renseignements qui me sont parvenus que votre administration a émis des bons de caisse, en vue de pourvoir aux besoins financiers créés par les événements ; qu'en outre elle a prêté de ces bons de caisse à plusieurs communes environnantes et que l'une de ces communes, celle de Stene, a publié une affiche qui tend à faire attribuer à ces bons de caisse le cours forcé.

Je dois vous faire remarquer, Messieurs, que l'émission de bons de caisse constitue d'après le terme de leur remboursement et éventuellement d'après leur montant, soit un emprunt tombant sous l'application de l'art. 76 n° 1 de la loi communale, soit une simple opération budgétaire, tombant sous l'art. 77 n° 8 de la même loi.

Dans l'un comme dans l'autre cas, votre administration est tenue de soumettre la délibération du Conseil communal, relative à cette opération, à l'approbation de l'autorité supérieure compétente.

La même approbation est requise pour ce qui concerne les communes qui ont emprunté à la ville d'Ostende des bons de caisse émis par elle.

Je vous prie, Messieurs, de vous conformer aux prescriptions prémentionnées et de bien vouloir vous charger d'inviter les administrations des communes en cause à en faire de même pour ce qui les regarde respectivement. Je dois encore faire observer que les communes n'ont aucunement le droit, ni le pouvoir, d'établir le cours forcé pour les bons de caisse communaux, ou de leur faire attribuer ce caractère par le public. En vue de faciliter les transactions et de parer à la pénurie de monnaie divisionnaire, les communes peuvent engager leurs administrés à accepter les dits bons en paiement, d'autant plus que leur remboursement par la caisse communale est garanti ; mais là s'arrête le droit des autorités locales. Vous voudrez bien en faire la remarque à l'administration communale de Steene et aux administrations des autres localités qui auraient eu recours aux mêmes procédés. Je vous prie, Messieurs, de vouloir tenir la main à la prompte régularisation de ces affaires.

Pour le Gouverneur :
Le Greffier provincial,
(sé.) Verougstraete.

*
**

Uit deze brief blijkt dus duidelijk dat de stad Oostende op eigen houtje en zonder de toelating te vragen geld had uitgegeven.

Hoe zagen deze eerste noodbriefjes er eigenlijk uit ?

De drie waarden hadden dezelfde verzorgde tekening, dezelfde afmetingen (132 x 87 mm) en waren op wit papier gedrukt. De briefjes met een waarde van 1 frank waren in blauwe en malve kleur, die van 5 frank in groen en bruin en de 20 frank in roodachtig bruin.

Daar de drie waarden hetzelfde uitzicht bezaten, volstaat het dan ook om één ervan uitvoerig te beschrijven om zich deze eerstelingen duidelijk te kunnen voorstellen. Nemen we daarvoor de één frank waarde.

Op de voorzijde bemerkt U bovenaan in de linkerhoek de letter S met daaronder in wit en blauw het wapen van Oostende en een zwart cijfer 1.

In 't midden van het biljet leest U bovenaan : « Ville d'Ostende », terwijl rechts in de hoek een letter P voorkomt.

In het centrale deel krijgt U in onderdruk een zicht op de visserskaai met de oude St.-Pieterstoren op de achtergrond. Daaroverheen staat in blauwe inkt de tekst gedrukt « Bon de un franc payable à la caisse communale le 31 mars 1915 ». Daaronder ziet U « Le secrétaire - Le bourgmestre - Le receveur » en in het zwart hun respectievelijke handtekening.

Onderaan links bracht de ontwerper, V.P. in elkaar verwerkt (komt alleen voor op het briefje van 20 frank), in een inscriptiecirkel de datum aan waarop de beslissing tot uitgifte door het gemeentebestuur werd bekrachtigd, nl. 25/10/1914.

Daarboven tekende de kunstenaar de symbolen voor handel (Mercurius-vleugels) en voor de zee (drietand van Neptunus).

Onderaan in het midden werden een zwarte reeksletter en in het rood de volgnummers gedrukt in een inscriptierechthoek. Rechts in de hoek prijkt nog de letter Q.

Wanneer we de vier hoekletters bijeen brengen, verkrijgen we de bekende uitdrukking S.P.Q.O. (Senatus Populus'que Ostendia) of in het Nederlands « De senaat en het volk van Oostende ». Deze uitdrukking kwam vroeger meer voor op uitvaardigingen vanwege de overheid.

Rondom heeft de tekenaar de randen met sierloof aangevuld (uitgenomen boven- en onderaan, waar de naam van de stad en het reekscijfer werden gedrukt.

Op de keerzijde treffen we over de ganse breedte de woorden aan « Stad Oostende », gescheiden door het jaartal 1914, waarboven nogmaals het symbool van de handelsgod werd getekend.

Daaronder, aan weerszijden van het biljet, komt een blauw cijfer 1 in een wit medaillon. Een siertak vult de rest van de vrije ruimte aan.

Gans beneden, aan de voet van een halve cirkelvormige kader, bemerkt U langs beide zijden de in elkaar verstrengelde letters O en S (Stad Oostende) en centraal de tekst : « Goed voor één frank uitbetaalbaar in de gemeentekas op 31 Maart 1915 ».

Onderaan wordt het geheel afgesloten met een rechthoekig gespikkelde inscriptieruimte met versieringen.

Wanneer U nu de cijfers en letters één vervangt door de waarden 5 en 20 kunt U zich een duidelijk beeld vormen van al de toen uitgegeven biljetten. Bij het bekijken ervan valt het U onmiddellijk op dat de ontwerper niet alleen mooi graveerwerk heeft gepresteerd, maar dat hij bovendien ook zijn best heeft gedaan om dit noodgeld het uitzicht te geven van een echt bankbiljet. Al deze zorg en moeite moest inderdaad eigenlijk leiden tot het doen aanvaarden door de bevolking van dit ongewone papiergeld als een wettig en betrouwbaar betaalmiddel. Achteraf gezien mogen we gerust verklaren dat dit moeilijke doel ten volle werd bereikt. Bij iedereen, ja zelfs bij de bewoners uit de randgemeenten, hebben vanaf de eerste dag van uitgifte deze biljetten een normale circulatie gekend. Bij de handelaars boezemden zij zelfs heel wat meer vertrouwen in dan de papieren « marken » van de dwingeland. Deze laatste waren zelfs verplicht om de handelaars met broodroof te bedreigen om hen de gedwongen koers van 1,25 frank voor één Duitse mark te doen aanvaarden. Iedereen probeerde om zo vlug mogelijk het Duitse geld kwijt te geraken, uit schrik dat zij door een plotseling gesloten vrede verrast met het waardeloze vreemde geld in hun bezit zouden blijven. Ook de gemeenteraad was ervan overtuigd dat die oorlog hooguit slechts enkele maanden kon blijven aanslepen. Dit verklaart dan ook waarom men besliste om deze eerste uitgifte zo'n korte geldigheidsduur op te leggen. Toen de vervalddag echter steeds maar naderde, de oorlog bleef aanslepen en vastliep in een loopgravenoorlog en de gemeentelijke lasten integendeel steeds maar meer begonnen te stijgen, moest de gemeenteraad haar blunder wel inzien. Reeds op 22 februari 1915 diende zij reeds een tweede uitgifte goed te keuren. Veiligheidshalve drukte men toen op de biljetten van één, vijf, twintig en honderd frank de mededeling dat zij geldig bleven tot minstens drie maanden na het sluiten van de vrede.

De illusie dat het een kortstondige oorlog zou zijn, waren ze ondertussen blijkbaar reeds kwijt. Het zou niet de enige illusie zijn.

De vervallen biljetten van de uitgifte 1914 bleven nog gans de oorlog in omloop. Om alle moeilijkheden te vermijden liet de burgemeester op het stadhuis een bericht uithangen waarin hij aan de bevolking meedeelde dat de vervallen kasbons vanaf 15 april 1915 mochten omgeruild worden tegen nieuwe biljetten, maar dat zij wel geldig bleven. Niemand kon toen vermoeden dat pas in 1919 definitief een einde zou komen aan de gangbaarheid van dit plaatselijk noodgeld.